

Social- og Boligministeriet

Sendes på mail til beb@sm.dk

Abel Cathrines Gade 21, st.th
1654 København V
(+45) 33 33 05 05
CVR: 42350176
kontakt@stenbroensjurister.dk

stenbroensjurister.dk

12. august 2025
Jnr. L-2213
FBS

Vedr. Vejledning husordener på botilbud mv. (Ministeriets jnr. 2022 – 4452)

Stenbroens Jurister takker for opfordringen til at afgive høringssvar over udkast til vejledning om udarbejdelse af husordener på botilbud mv.

Som retshjælp for hjemløse, stofafhængige og andre særligt udsatte, rådgiver og repræsenterer Stenbroens Jurister ofte brugere af botilbud og dag- og døgntilbud på voksenområdet, herunder personer, der er blevet bortvist under henvisning til overtrædelse af stedets husorden. Vi har tidligere gengivet konkrete eksempler i Stenbroens Juristers høringssvar til ministeriet om lovforslag til L130 (Samling 2024-25), der ved fremsættelsen omfattede en ændring af serviceloven, som ville afskære klageadgangen for borgere, som bortvises fra et herberg.

Vi ser i vores arbejde jævnligt husordener, som ikke fremstår i overensstemmelse med gældende ret. Det skyldes blandt andet, at ordensregler oftest udarbejdes lokalt af tilbudsledere, der ikke nødvendigvis har kendskab til hjemlen og rammerne for udstedelsen, og som ikke har haft noget at støtte sig til. Stenbroens Jurister har derfor i et tidligere høringssvar anbefalet, at der udarbejdes en bekendtgørelse om rammerne for bosteder efter serviceloven.¹

På denne baggrund finder Stenbroens Jurister det ubetinget positivt, at Social- og Boligministeriet udgiver en vejledning om udarbejdelse af husordener på botilbud mv. Vejledningen kan for det første være en stor hjælp for tilbudsledere ved udarbejdelsen og anvendelsen af lokale ordensregler. Det forenkler også retshjælpsarbejdet i konkrete sager, at botilbud mv. kan henvises til en ministeriel udgivelse, hvis stedets husorden eller praksis er i strid med gældende ret.

I Stenbroens Jurister håber vi derfor også, at ministeriets initiativ vil inspirere til lignende udgivelser på andre områder, herunder ikke mindst på sundhedsområdet i forhold til stofindtagelsesrum, kommunal lægelig stofmisbrugsbehandling og regional dobbeltdiagnosebehandling.

¹ Stenbroens Juristers høringssvar til L64 (Samling 2022-23) om omlægningen af indsatsen mod hjemløshed mv.

Stenbroens Jurister har derudover følgende mere specifikke bemærkninger til udkastet, som har fokus på husordener og konkrete indgreb med hjemmel i anstaltsforhold i tilbud målrettet personer med særlige sociale problemer.

Vejledningens rækkevidde

Det fremgår af vejledningens kapitel 1, at den alene har betydning for botilbud og dag- og døgn-tilbud på voksenområdet. En sådan afgrænsning er dog næppe vandtæt for en vejledning, som i udpræget grad er baseret på generelle forvaltningsretlige principper, og som derfor naturligt vil kunne anvendes analogt også på andre områder end botilbud mv.

Det bemærkes i den forbindelse, at der antages at være en fejl på vejledningens side 9, hvor der refereres til "elevernes" (fremfor "beboere" eller "brugere", som ellers benyttes i kapitlet).

Hvis Social- og Boligministeriet ønsker at fastholde en afgrænsning, bør den efter Stenbroens Juristers angives mere konkret. Fx ved at angive hvilke afsnit, bestemmelser eller dele af serviceloven, der anses for omfattet. Det er med det foreliggende udkast fx uklart om Social- og Boligministeriet anser tilbud efter servicelovens § 79 som omfattet af vejledningen.

Bekendtgørelse af husordenen for brugere

I vejledningens kapitel 3 fremgår det, at tilbuddet bør sikre sig, at ikke kun personalet, men også brugerne er bekendt med husordenerne. Denne formulering er efter Stenbroens Juristers opfattelse for vag.

Hvis der er fastsat generelle ordensregler i en husorden, må det være et krav, at tilbuddet sikrer sig, at brugerne er bekendt med den til enhver tid gældende husorden. Ellers vil der reelt ikke være tale om en husorden, men blot en instruks til personalet.

Kravet om bekendtgørelse af husordenen vil gælde med særlig styrke, hvis der efter husordenens ordlyd eller tilbuddets praksis er sanktioner for overtrædelse af de fastsatte regler.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at afsnittet omformuleres, så det fremgår, at hvis der fastsættes en husorden, så "skal" tilbuddet sikre sig, at brugerne er bekendt med indholdet.

Som ministeriet selv er inde på i afsnittet om husordenens indhold, kan kravene i en husorden have betydning for, om en socialt udsat person kan leve op til forventningerne, der stilles på et konkret botilbud mv. Husordenen kan derfor indeholde så væsentlige informationer for vurderingen af, om et specifikt tilbud er passende til en specifik borger, at husordenen bør være tilgængelig sammen med øvrige oplysninger om tilbuddet – fx på Tilbudsportalen og tilbuddets hjemmeside.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at det tilføjes til vejledningen, at husordenen for botilbud mv. skal gøres tilgængelig sammen med øvrige oplysninger om tilbuddet og dets målgruppe, hvis den indeholder regler, som kan være af betydning for, om en visiteret borger konkret kan rummes af tilbuddet.

Vejledningens indhold

Vejledningens kapitel 4 handler om, hvad husordener kan indeholde. Det fremgår heraf, at det ved udarbejdelse af en husorden er vigtigt at være opmærksom på, at husordenen er tilrettet tilbuddets målgrupper, og at den ikke er overregulerende henset til tilbuddets formål. Afhængigt af målgruppen vil der være en forventelig adfærd, som ikke kan reguleres væk i en husorden. Husordenen må således ikke være til hinder for, at tilbuddet kan rumme den eller de målgrupper, tilbuddet har til formål at hjælpe.

Efter Stenbroens Juristers opfattelse adresserer vejledningen herved meget præcist og velformuleret en af de mest væsentlige problemstillinger omkring fastsættelsen og anvendelsen af husordener i tilbud målrettet borgere med særligt sociale problemer, herunder personer med omfattende rusmiddelforbrug og/eller alvorlige, evt. ubehandlede psykiske lidelser. Vi anmoder derfor om at blive orienteret med mulighed for at afgive et supplerende høringssvar, hvis Social- og Boligministeriet ændrer væsentligt i dette afsnit før vejledningen udgives.

Vejledningen bruger et eksempel om, at det ikke vil give mening at fastsætte en regel om, at der aldrig må råbes højt på et herberg for personer i hjemløshed. Stenbroens Jurister er ikke uenige heri, men vi mener, at det bør fremgå udtrykkeligt ved brug af et eksempel, at en sådan regel derfor ikke kan fastsættes i en husorden.

Et andet og særligt væsentligt eksempel ville efter vores opfattelse være, at der ikke på botilbud mv., som er målrettet personer med stærk stofafhængighed, kan fastsættes en regel om, at beboerne ikke må besidde, indtage eller være påvirkede af stoffer.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at eksemplet suppleres eller erstattes med et eksempel om regler vedrørende stofindtagelse på botilbud mv. for personer med stærk stofafhængighed.

Stenbroens Jurister bemærker i forlængelse heraf, at der kan være placeret øvrige tilbud i umiddelbar nærhed af botilbud mv., hvor der er en forventning om et naturligt samspil og samarbejde mellem tilbuddene, som der bør tages højde for ved udarbejdelse af en husorden. Fx hvis der fra et botilbud er umiddelbar adgang til og fra et stofindtagelsesrum.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at vejledningen tilføjes bemærkninger om, hvilken betydning sammenhængen med andre nærliggende tilbud skal tillægges ved overvejelserne om fastsættelse af en husorden for botilbud mv.

Særligt om kriminaliserede forhold

Vejledningens kapitel 4 berører også indhold i en husorden, der opstiller regler for forhold, som er kriminaliserede i straffelovgivningen, herunder våbenbesiddelse, vold og trusler samt besiddelse og salg af rusmidler.

Det fremgår tidligere af vejledningen (i kapitel 3), at hvis der er en lov, der regulerer et område, skal loven overholdes, og husordenerne kan ikke bruges til at omgå loven. Af samme grund er det som udgangspunkt overflødigt i en husorden at gengive velkendte strafbare forhold.

Bestemmelser af denne type kan være unødigt stigmatiserende for tilbuddets målgrupper, hvilket skal indgå i overvejelserne om, hvorvidt det er sagligt og proportionelt at angive bestemmelsen i husordenen. Gengivelse af gældende lovgivning må derfor i alle tilfælde forudsætte, at der er et særligt behov for det på det specifikke botilbud mv.

Det er derudover Stenbroens Juristers opfattelse, at helt overordnede bestemmelse om fx at tyveri eller handel med stoffer er forbudt, ikke uden videre kan fastsættes i en husorden. Gengivelsen af gældende ret må forudsætte, at tilbuddet har egne reaktioner eller sanktioner, hvis reglen overtrædes, som gør det relevant at regulere forholdet i husordenen.

I vejledningen fremgår det fx om vold og trusler om vold, at der i husordener kan fastsættes bestemmelser om, at vold mod andre brugere, besøgende eller personalet på tilbuddets område vil medføre en sanktion (fra tilbuddet), som i grove tilfælde kan være bortvisning.

Efter Stenbroens Juristers opfattelse må det også for bestemmelser om andre strafbare forhold forudsættes, at reglen knyttes til de reaktioner eller sanktioner, som kan forventes fra tilbuddet, hvis reglen overtrædes. Fx at forholdet vil blive meldt til politiet. Hvis forholdet kan udløse en sanktion fra tilbuddet, bør den mest indgribende sanktionsmulighed fremgå af husordenens bestemmelse herom.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at det tilføjes i vejledningen, at gengivelse af allerede strafbare forhold i en husordensbestemmelse alene bør ske, hvis tilbuddet har knyttet egne reaktioner eller sanktioner til overtrædelse af bestemmelsen, samt at disse bør fremgå af bestemmelsen, herunder specifikt tilbuddets mest indgribende sanktionsmulighed.

Rusmiddeltest

Vejledningens kapitel 4 berører også rusmiddeltestning. Stenbroens Jurister er enige i bemærkningerne om, at et frivilligt, informeret samtykke ikke kan gives under trussel om bortvisning. Bemærkningerne kunne evt. skærpes med, at brugeren udtrykkeligt skal oplyses om sin ret til ikke at blive testet. Derudover bør det efter Stenbroens Juristers opfattelse fremgå direkte af vejledningen, at der ikke uden lovhjemmel kan fastsættes krav om rusmiddeltest i en husorden.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at det tilføjes til vejledningen, at en husorden ikke uden særskilt lovhjemmel kan fastsætte krav om rusmiddeltestning.

Sanktionsmuligheder

Vejledningens kapitel 5 omhandler sanktionsmuligheder med tilrettevisning/påtale, advarsel og bortvisning som eksempler.

I en af Stenbroens Juristers sager blev en beboer på et herberg bortvist, fordi han ikke formåede at rydde sit værelse op. Bortvisningen skete med henvisning til, at det fremgik af husordenen, at beboerne havde ansvaret for daglig rengøring. Bortvisningen skete uden, at herberget først søgte dialog med handlekommunen om mere støtte til beboeren. Sagen illustrerer efter vores opfattelse, at overtrædelser af husordenen eller andre adfærdsudfordringer ofte kan være en indikation på, at borgeren har behov for (og ret til) mere omfattende støtte.

I afsnittet om advarsel i vejledningens kapitel 5 anføres det, at det, før advarslen gives, kan være en god idé at tage en snak med beboeren eller brugeren om dennes adfærd, fordi der kan være en forklaring, der kræver en anden tilgang til håndtering af overtrædelsen af husordenen, herunder en socialfaglig indsats. I afsnittet om bortvisning henvises der tilbage hertil, og det fremgår, at der også i forbindelse med bortvisning bør være opmærksomhed på, om der foreligger undskyldelige forhold, som var årsag til den udviste adfærd.

Efter Stenbroens Juristers opfattelse er dette ikke kun en god idé, men efter omstændighederne en forpligtelse for tilbuddet. Ellers risikerer håndhævelsen af husordenen netop at blive til hinder for, at tilbuddet rummer og hjælper den målgruppe, tilbuddet har til formål at hjælpe.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at det skrives mere tydeligt frem i vejledningen, at adfærdsudfordringer hos beboere eller brugere med særlige sociale problemer i første række skal adresseres socialfagligt fremfor ved anvendelse af sanktioner.

Det bemærkes i forlængelse heraf, at det i en række tilfælde ikke nødvendigvis vil være det pågældende botilbud mv., men handlekommunen som skal ændre eller øge hjælpen til den pågældende. Vi ser desværre ofte sager, hvor der har været tiltagende adfærdsudfordringer på botilbud mv., som kulminerer i en bortvisning, men hvor handlekommunen på intet tidspunkt er blevet orienteret om udfordringerne med mulighed for at vurdere, om vedkommende får den rette hjælp og støtte.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at vejledningen tilføjes bemærkninger om tilbuddets pligt til at orientere handlekommunen, hvis en bruger eller beboer har behov for yderligere hjælp eller støtte, herunder særligt hvis tilbuddet har anvendt eller har påtænkt at anvende sanktioner på grund af adfærdsudfordringer.

Særligt om bortvisning

Bortvisning er en alvorlig sanktion, som i praksis ofte vil efterlade personen akut uden tag over hovedet.

Stenbroens Jurister anerkender, at det i nogle situationer kan være nødvendigt at bortvise fx en bruger eller beboer, der udøver vold mod andre. Personen der bortvises, har dog stadig behov for hjælp og støtte, og vil i mange tilfælde fortsat have ret til et tilbud af den pågældende type.

Nogle botilbud skal senest 3 hverdage efter en bortvisning eller anden udskrivning orientere kommunen, jf. servicelovens § 109, stk. 6, og § 110, stk. 7. Disse frister gælder kun direkte for botilbud efter § 109 og § 110. Bestemmelserne står imidlertid ikke i vejen for, at botilbud mv. kan have en orienteringspligt også som følge af god forvaltningsskik, og at denne orienteringspligt kan være mere vidtgående, fx i situationer hvor den bortviste person vil stå uden tag over hovedet.

Stenbroens Jurister mener, at det vil være hensigtsmæssigt, at vejledningen adresserer relevante forpligtelser for tilbuddet ved en bortvisning af en beboer eller bruger, herunder i forhold til at orientere myndigheden, som skal finde et nyt tilbud til den pågældende.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at vejledningen tilføjes bemærkninger om de forpligtelser, som tilbudslederen har i forbindelse med en bortvisning, for at sikre, at den bortviste fortsat får den hjælp og støtte, som vedkommende har behov for og ret til.

Stenbroens Jurister har i en række tilfælde set, at personer bortvises fra et herberg uden mulighed for at tage ejendele med fra deres værelse. Da en bortvisning fra et herberg i praksis ofte kan betyde, at personen er nødsaget til at overnatte på gaden, er det efter vores opfattelse afgørende, at personen får mulighed for at hente eller få udleveret tøj og udstyr fra værelset, som er nødvendigt for at klare natten på gaden så sikkert og trygt som muligt.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at vejledningen tilføjes bemærkninger om afskæring af en bortvist persons mulighed for at hente eller få udleveret ejendele fra sit værelse.

Særligt om midlertidige og kortvarige bortvisninger

En lang række tilbud bruger "pauser", "lufteture" eller andre midlertidige bortvisninger, hvor en beboer eller bruger skal forlade tilbuddet og holde sig væk i en periode, men hvor der ikke sker en formel udskrivning fra tilbuddet.

Varigheden kan være ganske kort som fx en henstilling til at "gå lige ud og træk lidt frisk luft". Men det kan også være en besked om først at komme tilbage efter personalets vagtskifte eller

den efterfølgende dag, herunder hvor det indebærer udelukkelse en beboer fra at overnatte på sit værelse på et herberg.

Det er Stenbroens Juristers indtryk, at sådanne kortvarige bortvisninger, hvor der ikke sker en formel udskrivning (og genindskrivning), på nogle botilbud mv. ikke opfattes som en egentlig bortvisning, hvilket kan have betydning for overholdelse af de forvaltningsretlige krav.

- Stenbroens Jurister anbefaler, at vejledningen tilføjes bemærkninger specifikt om midlertidige bortvisninger fra botilbud mv., hvor brugeren eller beboeren ikke formelt udskrives, herunder i forhold til dokumentation, skriftlighed, partshøring, klagevejledning og andre forvaltningsretlige krav.

Stenbroens Jurister har ikke yderligere bemærkninger til vejledningen.

Med venlig hilsen

Stenbroens Jurister

Filip Soos

Jurist